

Ilustrirani Slovenec

Leto V

Tedenska priloga »Slovenca« (šf. 35) z dne 10. II. 1929

Štev. 6

Nj. Vel. kralj Aleksander I.

„Svojo hišo, ki smo jo s tolikimi žrtvami zgradili, moramo privedi v red... Hrvati bodo nadalje Hrvati, Srbi Srbi, Slovenci Slovenci; vsi pa bodo ponosni, da so Jugoslovani...“

(Naš kralj zastopniku Reuterjeve agencije dne 25. januarja t.l.)

Zlata dvorana

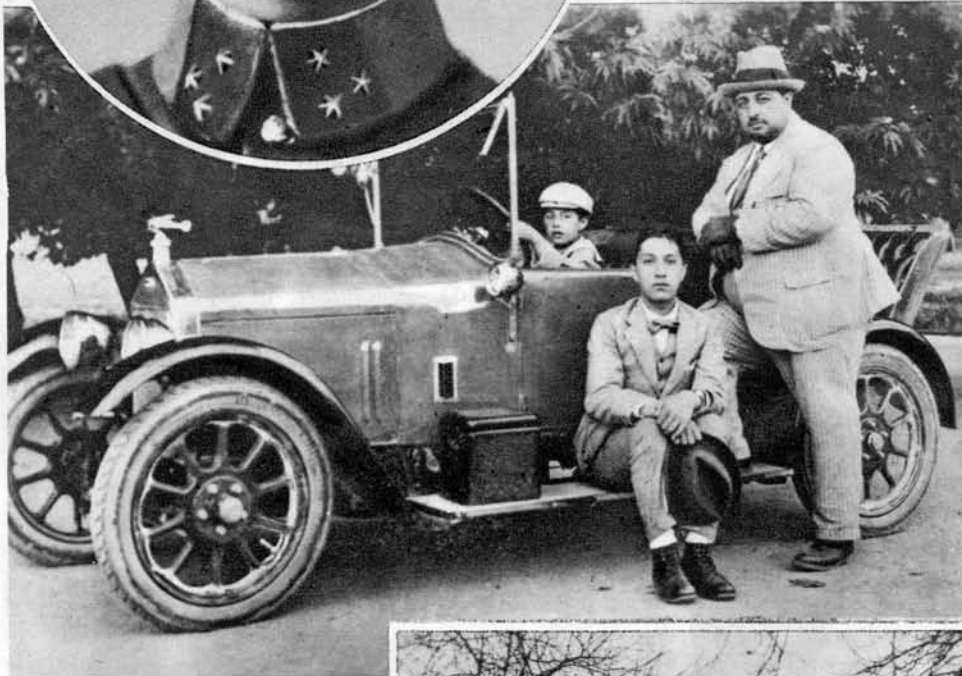
v palači francoske narodne banke v Parizu, kjer se je včeraj sešla komisija reparacijskih strokovnjakov. Komisija, katere se udeležijo po dolgem oklevanju tudi Amerika, bo obravnavala v prvi vrsti vojno odškodnino, ki jo ima plačati Nemčija, način plačevanja in višino zneskov. Nemčija se na vse kriplje upira velikim zahtevam zmagovalcev, toda vse kaže, da bo stala ta zlata dvorana Nemčijo v resnici prav mnogo zlata.

Na levi:

Ubežni Afganistanski kralj Aman Ulah

Že ponovno smo poročali v našem listu o reformatorski gorečnosti afganistanskega kralja Aman Ulah, ki jo je prinesel s svojega lanskega potovanja po Evropi. Mož je hotel čez noč preobrniti vso, za stoletja zaostalo državo. Zaradi svojega prevelikega radikalizma, ki se ni ustavil pred nobenimi še tako ukoreninjenimi tradicijami, je naletel na ogorčen odpor vseh konservativnih elementov z mohamedansko duhovščino na čelu. Povzročil je revolucijo, v kateri je bil premagan in le z veliko težavo se je zatekel v utrjen Kandahar, kjer pa tudi še ni gotovo, če se bo zdržal. Zmagoviti uporniki so izklicali izprva za kralja starejšega Aman Ulahovega brata Inajata Ulaho (glej sliko na levi), toda tudi njegovemu kraljevanju je bilo kmalu konec. Vladal je le par dni, nakar je bil tudi ta prisiljen pobegniti, kajti mnogi rodovi ga niso hoteli priznati, temveč so se bojevali naprej. Vse kaže, da vlada za enkrat v Afganistanu popoln kaos, vsi se bojujejo proti vsem in da se bo na pomlad to stanje še poslabšalo. Kakšen bo konec, seveda ni mogoče prerokovati, vsekakor imata pa pri vseh teh zmedah svoje prste vmes Anglija in Rusija, ki že od nekdaj tekmujeta za prevlado v tej deželi.

Hripa

Letošnja zima nam je prinesla celo vrsto večjih in manjših kalamitet. Tekom januarja so divjali po vsej Evropi silni snežni zameti, ki so jako ovirali promet. Tudi v naši državi je običajno več vlakov v snegu in ponekod je bil za več dni ustavljen sploh ves redni promet.

Vzporedno s snegom je šla tudi hripa, neke lažje vrste španska bolezen, oziroma influenza, ki sicer ni zahtevala smrtnih žrtev kakor pozimi l. 1918.-19., ki je pa vendarle položila stotisoče na bolniške postelje. V Ljubljani so morali za nekaj dni zapreti celo več šol, a po nekaterih mestih so bile bolnišnice tako prenapolnjene, da so morali postavljati zasilne bolniške barake. Naša slika nam kaže postavljanje kolonije takih barak v Berlinu.

Ob razpustu Slov. ljudske stranke

Pred kratkim so bile razpuščene vse politične stranke v naši državi. Dne 22. januarja t. l. ob 4 popoldne sta se zglasila tudi v prostorih glavnega tajništva SLS v Ljubljani policijski svetnik g. Kokalj in uradnik Pavlič, ki sta izročila strankinemu tajniku g. Košičku odlok ljubljanskega policijskega ravnanstva, ki naznaja, da je SLS v zamislu zakona o zaščiti javne varnosti zabranjena in razpuščena. Naslednje jutro je objavil »Slovenec« tole obvestilo:

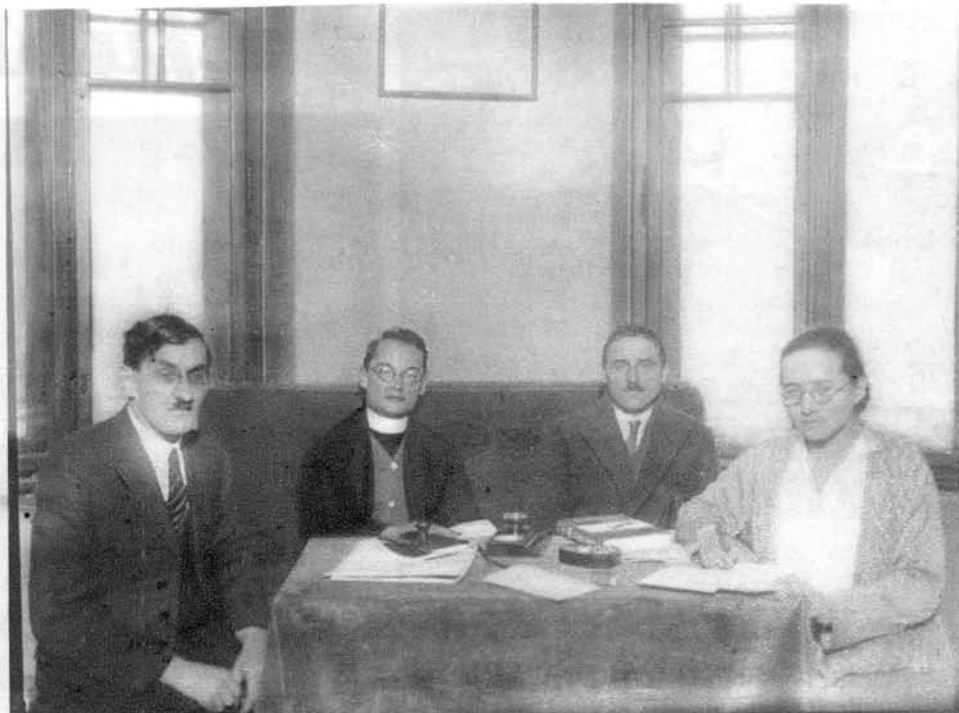
Vsem somišljenikom!

Po zakonu o zaščiti države od 6. januarja 1929 je tudi Slovenska ljudska stranka razpuščena.

Vse somišljenike prosimo, da sprejmejo to dejstvo mirno in lojalno na znanje, vpoštevajoč višje državne interese.

O pravem in primernem času Vam bomo predložili, kar bo z ozirom na nove razmere najboljše in najpotrebnejše.

Dr. Anton Korošec.

SLS je bila najstarejša in največja slovenska politična organizacija. Nje početki segajo nazaj v 70 ta leta preteklega stoletja, prvo smotreno organizacijo je pa dobila l. 1889. z ustanovitvijo ljubljanskega »Katol. polit. društva«. Izprva je nosila ime »Katol. narodna stranka«, program sta ji izoblikovali predvsem I. in II. slov. katol. shod l. 1893., oziroma leta 1900., a v SLS se je prekrstila l. 1905. Vodila je politično četrto stoletja slovensko ljudstvo ter ogromno pripomogla k njegovemu velikemu in naglemu kulturnemu, gospodarskemu in socialnemu napredku. Dogodki zadnjih časov so sedaj prekinili tudi njeno delo. Slovenski narod, čigar edina resnična predstaviteljica je bila SLS, je vzel ta ukrep lojalno na znanje, zavedajoč se, da zahtevajo izredni dogodki tudi izrednih odredb, ker globoko zaupa svojemu kralju in njegovi vladi.

Zgornja slika nam kaže policijsko komisijo v strankinem tajništvu, spodnja pa osebje tajništva z g. Košičkom v sredini.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

DeFranceschi Peter
(* 1863), zdravnik.

Kavčič Rudolf
(* 1885), inženjer.

Kobilca Ivanka
(1862—1926), slikarica.

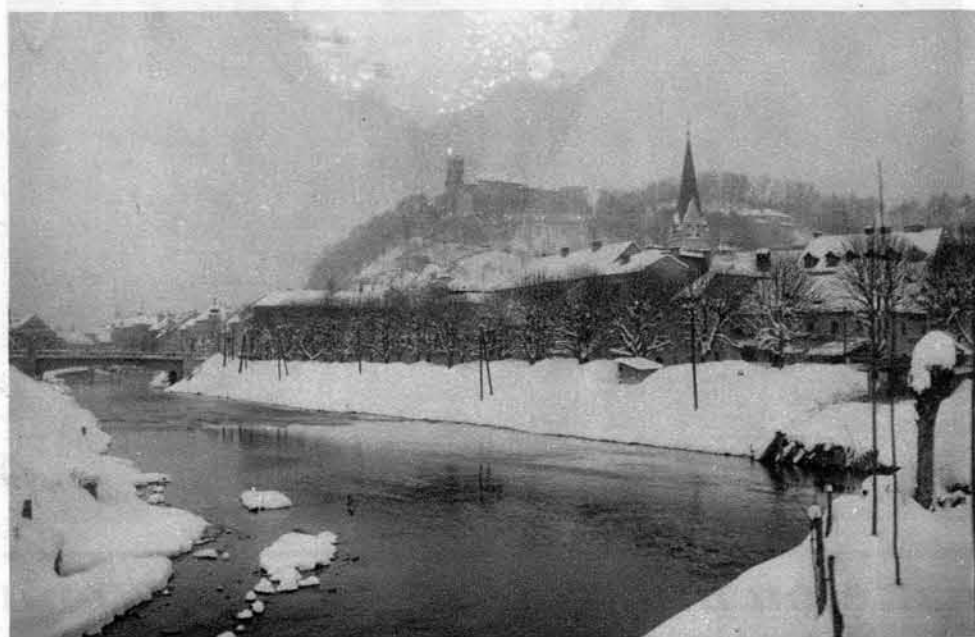
Pogled na Marijin trg s Prešernovim spomenikom
in ljubljanskim gradom v ozadju.

Na desni:

Vodnikov spomenik

Spodaj:

Ob Ljubljanci

Na živilskem trgu

Na desni:

Odvajanje snega

Ljubljana v snegu

Slovenska prestolnica je sedaj pozimi čudovita krasotica. Januarski sneg jo je odel v belo razkošje in na vsakem koraku se odkrivajo dovzetnemu človeku nove lepote. Ulice so vse spremenjene in je z njih izginila vsaka sled puste vsakdanjosti. Zakrite so vse dolgočasne podrobnosti, vse kričče razlike, ublaženi so obrisi poslopij in predmetov, vse barve so se umaknile belini zime.

Prve dni, ko je zapadel sneg, so nastale na ulicah velike snežne barikade, po najbolj prometnih ljubljanskih cestah so ljudje gazili do kolen. Mnogo truda in denarja je veljalo, da so očistili delavci vsaj glavne poti. Na robu mesta in v bolj zapuščenih delih pa stoji še sedaj ogromni beli kupi, le po sredi so te oddaljene ulice zorane. Po vsem mestu ingljajo zvončki sani, kolesa naureč ne pridejo v snegu nič kaj do veljave. Mlekarice vozijo mleko v mesto na saneh, na saneh se pripelje gospoda iz okolice v Ljubljano, ljubljanski vozniki prevažajo na saneh tovore, povsod same sani, le avtomobili še nekako uspešno tekmujejo z njimi, zato pa so njihova kolesa opremljena z debelimi verigami.

Trg je v znamenju snega. Gospodinje tožijo, da manjka jaje, krompirja, solate. Le malo jih je, ki se upajo v tem vremenu v mesto z živili. Barake branjevč so šibijo pod debelo snežno odejo, njih lastnice pa ugibljejo, kaka brozga bo, ko posije toplejše sonce.

Golobje čakajo, kdaj jim kdo kaj potrese na tla in se nič kaj dobro ne počutijo v mrazu.

Mladina ima svoje veselje. Kdaj je še toliko veselja, toliko svetlih začrekih oči, v mrazu zariplih noskov in zardelih lic, kot jih je sedaj v Tivoliju, na Rožniku, na zamrzlih ribnikih, na Golovcu in drugje? Starejši sportniki ne zaostajajo mnogo, saj imajo tu, v okolici Ljubljane, sedaj svoj Davos, svoj St. Moritz in svojo Kranjsko goro. Smučiči, sani in drsula so sedaj v veljavi.

Izpred Mahrove hiše na Krekóvem trgu so izginili brezposelni. Magistrat jim je za nekaj dni dal delo — sedaj kidajo sneg, ga nalagajo na vozove in vozijo na bregove Ljubljance. Tu rastejo visoki nasipi in

čakajo, kdaj jih stopi sonce in kdaj se s svojo težo zvale v reko. 170 brezposelnih delavcev je dobilo tu delo, pomagalo pa jim je še 150 mestnih. Na 80 vozov so vozili sneg z ulic, vsak voz je vozil povprečno po 12 do 16 krat na dan. Od 2 pa do 28. januarja je veljalo kidanje snega mestno občino 349.000 Din, do danes pa je ves za to določen kredit, v znesku 450.000 Din že izčrpan in so morali ustaviti kidanje snega.

Nekaj posebnega so v teh dneh naši spomeniki. Sneg jim ni prizanesel in jih je odel v novo, belo glorio. Vodnik je povrh svoje samostanske kapuce dobil še eno, namreč iz snega; Trubarjeva brada in lasje so postali še bolj beli, kot pa jih je napravil Berneker iz marmorja; Prešernov junaški nastop v bronu je dobil s snežno plastjo na glavi in ramenih še poseben povdarek, široka pleča Valvazorja pa bi se kmalu upgnila pod težo snega, ki se je vsedel nanj. Da, Verovšek in Borštnik pred opero in nageci pred magistratom, ti so bili komodnejši: že v jeseni so se skrili v tople kolibe. Tam so sedaj varni pred snegom.

Zima, kakršna je letos, ima pač svoje mikavnosti in lepote za marsikoga; mnogi pridejo tudi v gospodarskem oziru na svoj račun.

Glede užitka, ki ga nudi Ljubljana imovitejšim in razvajenim ljubiteljem zimske prirode, pa moramo reči, da smo bili ljubljanci do sedaj malo pripravljeni. Treba bo, da se okoristimo z izkustvi letošnje zime in da pripravimo zlasti tujcem vse ono, kar jim morejo nuditi vsaj povprečna svetovna zimska letovišča.

Po svoji legi v krajepisnem, zemljepisnem, prometnem in gospodarskem oziru ima Ljubljana vsekakor nesporne prednosti, ki so posebno ugodne za razvoj zimskega sporta pri nas. Rožnik, Golovec, Smarna gora, Ljubljansko polje itd. nudijo najlepše zimskosportne terene.

Pridi torej sedaj pogledat, tujec, Ljubljano. Zdela se ti bo kot en sam kristal, čudil se ji boš ter dejal: „Najlepše je to mesto prav gotovo po zimi, razkošno, krasno v svojem snežnem plašču!“

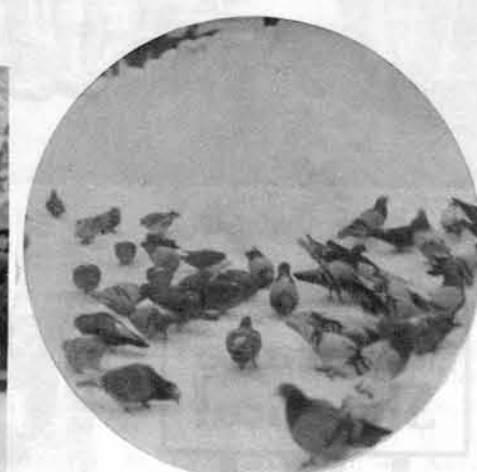
Pogled s Zoisove ceste na Šentjakovski trg

Na levi:

Trubarjev spomenik

Spodaj:

Slovenska univerza

Tudi ti so siromaki...

Na levi: **Okoliške mlekarice na trgu**

Afganistan

Izmed daljnih tujih dežel vzbuja danes največje zanimanje Afganistan, kjer divja pravkar ljuta državljanska vojna.

Afganistan leži med Indijo, Kitajsko, Rusijo in Perzijo. Meri 751.000 km², torej skoraj trikrat več nego Jugoslavija, prebivalcev ima pa manj (cenijo jih različno, od 6—12 milijonov, natančno število namreč sploh ni znano). Dežela je po ogromni večini gorata (severni del visoke planote Iran), zato je razvito poljedelstvo le v dolinah rek, dočim je večina prebivalcev še nomadov, ki je ohranila še tudi ves značaj nomadskega življenja. Zakone sklepajo z nakupom neveste in v slučaju smrti moža, poroči vdovo navadno svak. Afganistanci pripadajo različnim rodovom, ki jih veže skupna mohamedanska vera, kljub temu pa mnogoženstvo pri njih ni običajno.

Dežela izvažata predvsem volno, kože in kamele, industrija je pa še v prvih povojih, nekoč zelo razvito izdelovanje tepihov je celo znatno nazadovalo. Ker še ni železnic, se vršita promet in trgovina po velikih državnih cestah, ki vežejo deželo s sosednimi državami. Na njih so zgrajene na vsakih 20 km gostilne, ki nudijo karavanam hrano in prenočišče. Šele v zadnjih letih je začel kralj Aman Ulah z vsemi silami pospeševati evropsko civilizacijo: gradil je telefonsko in telegrafsko omrežje, uvažal avtomobile, zidal palače, uvajal evropski način življenja itd.

Afganistan je bil do zadnjega dedna monarhija. Emir je vladal z ministrstvom in državnim svetom. Verski poglavar je kazi-kalgan. Redna vojska je štela 70.000 mož in 400 topov.

Pogled na eno izmed predmestij Kabula, Afganistanske prestolnice.

Iz bojov za Kabul: **Infanterijska predstraža** v okolici Kabula.

Na levi: **Ujeti vstaši**, ki morajo slediti straži z dvignjenimi rokami.

Spodaj: **Skupina Amanulahovih prostovoljcev** hiti v boj.

Naročajte Slovenca!

S. Eleonora Mantuani

prednica Lichtenthurnovega zavoda v Ljubljani in bivša vizitatorica usmiljenih sester v jugoslovanski provinci, ki je umrla dne 21. januarja t. l., stara 66 let.

Foto A. Černe.

S smuškega tečaja na Bledu

Naša zimskosportna zveza je priredila letošnjo zimo v raznih krajih Slovenije celo vrsto smuških tečajev, ki so vsi dosegli lepe uspehe, kar so pokazale tudi razne smuške tekme. Naša slika nam kaže udeležence-novince takega tečaja na Bledu pod vodstvom strokovnega učitelja smučarjev gosp. ing. Janše (X).

Gojenci oblasne podkovske šole v Ljubljani

Ob priliki izpita iz teoretičnega in praktičnega podkovstva, ki so ga prestali vsi s prav dobrim uspehom.

Upravitelj te šole je sedaj g. Franc Rebernak, ki je nedavno obhajal 55 letnico živinozdravništva in srebrno poroko. Gosp. Rebernak je sam sin kovaškega mojstra iz Oplotnice pri Slovenski Bistrici. Kot veterinarski major je služil g. Rebernak po raznih avstrijskih garnizijah, l. 1910. se je pa vrnil v domovino in se z ljubeznijo posvetil svojemu poklicu, zaradi česar ga pozna in spoštuje vsa Slovenija. Sedaj že dlje časa uspešno vodi oblasno podkovsko šolo v Ljubljani, ki je najstarejši slični zavod v naši državi.

K današnji uganki, ki je posvečena puštu, povemo le to, da plesalca sama kažeta, kje je treba uganko zgrabiti, če hočemo dobiti rešitev. I. nagrada: Zel in plevel; II. nagrada: Cankar, Moje življenje.

Rešitev križaljke v štev. 4. -II. Slovencev.

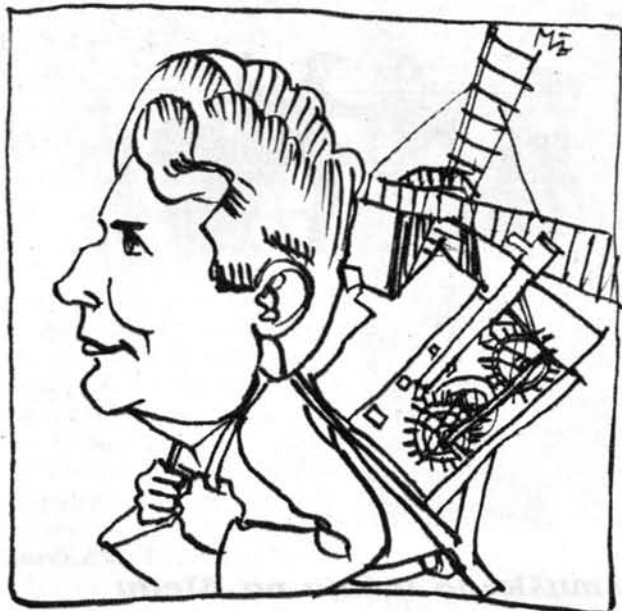
Vodoravno: 1. Ir; 3. P. S.; 4. Hi; 6. Kes; 7. Par; 8. Ob; 9. Ig; 10. Re; 11. Klanec; 13. Penica; 16. Kar; 17. Ne; 19. Mat; 20. Amo; 22. Levi; 24. Oba; 26. Še; 27. Ara; 29. Ares; 32. Ab; 35. El; 34. Koza; 36. Ana; 37. Le; 38. Voz; 40. Elan; 42. Pas; 43. Ita; 46. Ir; 47. Kar; 49. Cedilo; 50. Panika; 51. Ra; 52. Dr; 53. Vi; 54. Ana; 55. Dac; 56. Ni; 57. Km; 58. Ia.

Navpično: 1. Ikona; 2. Reber; 4. Harem; 5. Irena; 11. Kraševce; 12. Ako; 14. Ito; 15. Arabeska; 17. Ne; 18. Eva; 21. Melo; 22. Laze; 23. Iran; 25. Bala; 27. Ak; 28. Ro; 30. En; 31. Sa; 33. Ali; 39. Zid; 41. Ar; 42. Pri; 44. Tiran; 45. Alani; 47. Kaval; 48. Anica.

Vseh rešitev je prispelo 134. Za I. nagrado je bil izzreban Orešnik J., Maribor in za II. nagrado pa J. Gale, Grosuplje.

Mariborski obrazi:

Prof. Franjo Baš
prvi slovenski „mlinoslovec“.

Naš ekspresijonist
Fr. Stiplovšek

Sergej Minclov:

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

XIII. poglavje.

Solnce se je že nagibalo proti petim popoldne, ko sta obstala nepremična Grigorij in Nilka na nekem odprtem klančku.

— Kaj sta se ustavila? — je vprašal Vedenej Savič.

Fanta nista nič odgovorila.

Poslovodja je prišel bližje in sam ustavil konja ter obstrmel z izbuljenimi očmi: pred njimi je bil ozek travnik in potem, onstran reke, prav blizu se je dvigala velika naselbina. Hiš je bilo toliko, da jih ne bi človek kmalu seštel, in vse so bile visoke, z deščenimi strehami. Videti je bilo tudi dve molilnici, vrh njih so se lesketali križi. Torej ne žive tu domačini, temveč naši, Rusi, in sicer starobredniki.

— Bog bodi pri nas! — je zamrmral poslovodja in se prekrižal: — ali se mi blede, fantje, ali kaj?!

— Ne... — so mu odgovorili: — res je vas!

— Kako pa je to mogoče? Saj so pravili povsod v Minusinsku in še v Grigorjevki, da tu ni nobene kočice?

— No, zdaj pa vidimo, da je vendarle! — se je oglasil Nilka. — Skrivna naselbina mora biti!

Res so bile v tajgi take naselbine. Kristjani so pobegnili večkrat od sveta, da se rešijo antikristovega žiga, osebnih izkaznic, policije, nikonijanskih popov. Poskrili so se na kraj sveta, v neprodorne globine tajge in tam skriti so prav dobro živeli. Nobena oblast ni nikoli nič o njih slišala po dvajset in trideset let, noben uradniški kraguljček ni žvenkljal kje blizu, nihče ni prihajal po davke in darila v lastno korist...⁵

⁵ Uradne osebe so se lahko privozile s kraguljčki tudi v mesto. Sicer pa so vsi morali v mestu privezati jeziček od zvončka, žvenkljati je smel samo zunaj.

Starobredniki imenujejo do zdaj pravoslavne zaničljivo »nikonijane« po imenu patriarha Nikona, ki je povzročil v XVII. stoletju na Ruskem razkol. Za Petra Vel. so povzročile njegove novotarije več staroverskih uporov. Ljudsko štetje in osebne izkaznice v zvezi z davčno reformo so smatrali staroverci za napoved konca sveta.

Zdaj so sli razumeli, da so nenadno naleteli na eno izmed teh naselbin. Namah so postale poslovodji kakor beli dan jasne vse dvorezne, nejasne besede hlapca v Grigorjevki in poprej minusinskih kramarjev: vedeli so o vasi, a se je niso upali izdati! Tudi vodnika sta zato pobegnila: saj ju ne bi prijazno sprejeli v skrivni naselbini, če bi tja pripeljala nevaobljene goste. Zato se je tudi razrastla steza onstran Aradana v pravo cesto. Prebivalci te vasi niso prišli čez hribe med druge ljudi, so živeli zase v svoji državi. »Noben človek odtod ne pride nazaj!« so mu zopet pričele hoditi po glavi hlapčeve besede. Kaj pa tukaj store s potniki? Kaka usoda je zdaj namenjena njim samim?

— Pomisleke imam... ali se ne bi rajši izognili naselbini? — je dejal Vedenej Savič.

— Čemu pa? — se je začudil Nilka. — Poglejte, brod prihaja od one strani!

Res je bil že odrinil brod od one strani. Čez reko je bil napet konopec, dva bradata kmeta sta se ga jela oprijemati z rokami, zapazila sta bila potnike.

Poslovodja se je odkril, opravil molitev pred križi na oni strani in odjahal prvi po klanecu navzdol. Prvi je tudi prišel k vodi.

Us pa že ni potočič, prava reka je! Ne da se prebroditi pa tudi za veslanje ni: bogvekam odnese človeka, preden utegne z očesom treniti!

Vedenej Savič je razjahal; sledili so mu ostali.

— Bog pomagaj! — je zaklical.

— Hvala! — so mu odgovorili na brodu.

Ladja se je zaletela z rilcem v breg in tok jo je zavil postrani. Brodarja sta položila mostič, in eden njiju se je prizibal po gosje k potnikom.

— Pozdravljeni! — je zapel. — Odkod pa vas je Bog prinesel?

Glas je imel kakor med sladak, očesca pa so mu bila naravnost žeparska: kakor bolhe so švigale med lasmi. Od vsega obraza je bil videti samo debeli nos, vse ostalo je skrivala temnokostanjeva brada. Sploh se je takoj videlo, da spada k tistim mačkam, ki spredaj ližejo, zadaj pa praskajo.

— Iz Minusinska smo. — je odgovoril Vedenej Savič.

— Čigavi pa ste?

(Dalje prihodnjič.)